

**KAMUDAN EMEKLİ OLMADAN AYRILANLARIN,
EMEKLİ İKRAMİYESİ ALMA HAKKI,
YENİDEN SINIRLANDIRILDI.**

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile -kimi hükümler hariç olmak üzere- Sosyal Sigortalar, Bağ-Kur, Emekli Sandığı Kanunu ve sosyal güvenlikle ilgili diğer Kanunlar yürürlükten kaldırılmış ve geçiş dönemine ilişkin düzenlemeler yapılmıştı.

5510 sayılı Kanun öncesinde, farklı sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olarak çalışmış kişiler emekli olmak istediklerinde, 2829 sayılı *Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun* uyarınca işlem yapılmakta ve ancak **son defa Emekli Sandığına tabi görevlerden emekliye ayrılanlara, emekli ikramiyesi ödenmekteydi**. Bir başka ifadeyle, uzun yıllar devlet memuru olarak görev yapsa dahi, herhangi bir nedenle bu görevden ayrılan kişiler (son defa Emekli Sandığına tabi çalışmadığı gerekçesiyle) ikramiye alamıyordu.

Hatırlanacağı üzere bu düzenleme, Anayasa Mahkemesi'nin 05.06.2009 tarih ve 27249 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan kararı ile yayımından bir yıl sonra yürürlüğe girmek üzere iptal edilmiş; ancak iptal kararı yürürlüğe girmeden hemen önce, Meclis tarafından aynı içerikte bir düzenleme daha yapılarak, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı işlevsiz hale getirilmeye çalışılmıştı.

İkinci düzenleme de; *iptal edilen düzenleme ile aynı kapsam ve içerikte olduğundan, Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığını düzenleyen Anayasa'nın 153. maddesini ihlal ettiği* gerekçesiyle (Anayasa Mahkemesi'nin 12.05.2011 tarihli kararıyla) iptal edildi.

Böylece Anayasa Mahkemesi bir kez daha; hukuka açıkça aykırı ve adaletsiz bu düzenlemeyi iptal ederek, **kamudan emekli olmadan ayrılanlar için ikramiye yolunu açmış oldu**.

Ancak, 26.01.2012 tarih ve 28185 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren, 6270 sayılı *"Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"*un 1. maddesi ile, emekli ikramiyesine ilişkin düzenleme **bir kez daha değiştirildi**.

89. madde de bu kez emekli ikramiyesine hak kazanmak için, *"son defa Emekli Sandığı Kanunu'na tabi çalışma"* koşulu yer almıyor ama onun yerini "yeni bir koşul" almış durumda. Buna göre; devlet memuriyetinden ayrıldıktan sonra, farklı sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olarak çalışmış ve emekli olmuş kişilerin, devlet hizmetinde geçen süreler karşılığında **emekli ikramiyesine hak kazanması için, "bu Kanuna tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda geçen çalışmalarının, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinde belirtilen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermiş olması gerekiyor**.

Kıdem tazminatına hak kazanma koşulları, 1475 sayılı (eski)¹ İş Kanunu'nun "Kıdem Tazminatı" başlıklı 14. maddesinde sıralanmaktadır. Ancak **bu düzenlemelerin pek çoğunun, devlet memurlarına uyarlanması, neredeyse imkansızdır**. Nitekim;

¹ 10.06.2003 tarih ve 25134 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4857 sayılı (yeni) İş Kanunu'nun 120. maddesi gereğince; 1475 sayılı (önceki) İş Kanunu 14. maddesi hariç olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.

- 14. maddenin 1. ve 2. bentlerinde belirtilen maddelerde; işçiye ve işverene, bildirimsiz/derhal ve tek taraflı olarak, iş akdini feshetme hakkı tanıyan sağlık sebepleri, ahlak ve iyiniyet kurallarına aykırı davranışlar ve zorlayıcı sebepler yer almaktadır. Ancak İş Kanunu'nda sayılan bu haller, Devlet Memurları Kanununda sıralanan memuriyeti sonlandırma nedenlerinden olmadığı için, bu bendlerin, uyarlanma imkanı yoktur.
- 14. maddenin 3. bendinde askerlik hizmeti nedeniyle işten ayrılacak işçiye kıdem tazminatı ödenmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu halde, (89. maddede yapılan son değişiklik sonrasında), devlet memuriyetinden, askerlik nedeniyle ayrılan memur, sonrasında farklı sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olarak çalışıp emekli olursa, memuriyette geçirdiği süreye karşılık gelen emekli ikramiyesi ödenecektir.
- Yine 14. maddeden hareketle; evlendiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde kendi arzusu ile memuriyetini sona erdiren kadın memur, sonrasında farklı sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olarak çalışıp emekli olursa, memuriyette geçirdiği süreye karşılık gelen emekli ikramiyesi ödenecektir.
- 14. maddede, işçinin ölümü halinde, kıdem tazminatının mirasçılara ödeneceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin de, memura birebir uygulanma şansı bulunmamaktadır. Çünkü ölen işçinin hak kazandığı kıdem tazminatı, herhangi bir sınırlama ya da başkaca bir koşul olmaksızın mirasçılara ödenmektedir. Oysa 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 36. maddesi gereğince, ölen memurun hak sahiplerine, ancak ölüm aylığının bağlanmadığı durumlarda, toptan ödeme yapılabilmektedir.
- 14. maddenin 4. bendindeki düzenlemeye göre, işçi bağlı bulunduğu kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı yahut toptan ödeme almak amacıyla işten ayrılırsa, kıdem tazminatı alabilmektedir. Görüleceği üzere, bu madde işçilerin emeklilik halini düzenlemektedir. Dolayısıyla (görevinden emeklilikten önce ayrılan) memurlara uygulanma kabiliyeti bulunmamaktadır.
- 14. maddenin 5. bendi gereğince; işçinin emeklilik için, prim ödeme gün sayısı ve süresi dolmuş ancak emeklilik yaşı gelmemişse, iş akdini feshederek emeklilik yaşını doldurmayı bekleyebilecek ve işverenden de kıdem tazminatı alabilecektir. Durum zaten memurlar yönünden de böyledir.

Görüldüğü gibi kanun koyucu, Anayasa Mahkemesinden iki kez dönen, “*son defa Emekli Sandığı Kanunu'na tabi çalışma*” koşulu yerine, “memuriyet ilişkisinin nasıl sona erdiğine” ilişkin koşul getirmiştir. İş Hukukunun kavramsallaştırmasıyla, iş aktinin ya işçi tarafından “haklı” nedenle sona ermesi ya da işveren tarafından “haksız” nedenle feshedilmesi gerekecektir. Bu ölçütün/kuralın devlet memuriyetinden ayrılma hallerine uyarlanma ihtimali çok düşüktür. Zaten bu “uyarlama” çabasının, hukuken anlamlı olmadığı da ortadadır.

Dolayısıyla bu son “değişiklik” de, tıpkı öncekiler gibi, bu konumdaki kişilerin emekli ikramiyesi alamamasına neden olacaktır. Bu son “değişiklik” de, tıpkı öncekiler gibi hukuka açıkça aykırıdır. 12.02.2012

**İstanbul Tabip Odası
Hukuk Bürosu**